

Ambitiøst løft i VEU-aktivitet øger beskæftigelsen

En af de helt store udfordringer, som dansk økonomi står overfor, er, at den teknologiske udvikling stiller stadig større krav til medarbejdernes kompetencer. De forestående VEU-trepartsforhandlinger skal derfor sikre et stærkere og mere sammenhængende voksen-, efter- og videreuddannelsessystem. Uddannelse er det vigtigste redskab til at sikre beskæftigelse og høj produktivitet samt et helt centralt redskab til at sikre det rette match mellem arbejdsmarkedets behov og arbejdskraftens kvalifikationer.

En DREAM-beregning viser, at en ambitiøs VEU-trepartsaftale der sikrer et løft i VEU-aktiviteten giver positive samfundsøkonomiske resultater på bundlinjen. Et løft i aktiviteten på 330.000 AMU-kursister og 64.000 kursister på videregående VEU årligt i perioden 2018-2025 styrker beskæftigelsen varigt med ca. 17.000 personer. Derudover løftes BNP med ca. 0,6 pct. Den finanspolitiske holdbarhed styrkes desuden markant.

LO-kontakt i forbindelse med analysen:
Økonom Morten Aastrup Jørgensen tlf. 3524 613. Mobil 2016 6596
LO's presseteam, tlf. 2611 9710

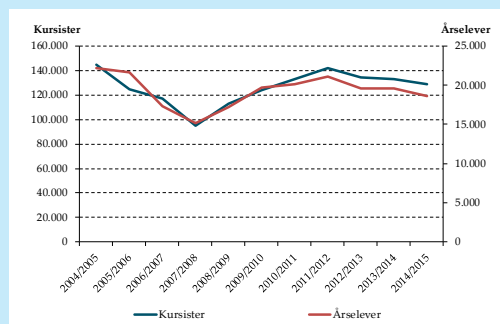
Aktiviteten på erhvervsrettet VEU er faldet markant siden 2010. Fra et omfang

på over 1 mio. kursister i 2010 er aktiviteten i dag ca. det halve, jf. figur 1a.

Figur 1a. Erhvervsrettet VEU

Figur 1b. Videregående VEU

Anm.: Det erhvervsrettede VEU består primært af AMU-kurser. Videregående VEU består af kurser inden for områderne KVV, MVU og LVU.
Kilde: Undervisningsministeriets databank.

På det videregående område var aktiviteten faldende frem til den økonomiske krise, hvorefter der var en stigning, jf. figur 1b. Siden 2012 har der været et mindre fald.

Ekspertiment: Samfundsøkonomiske konsekvenser af opkvalificering

Mange analyser peger i øjeblikket på, at der på det mellemlange sigt er behov for kvalificeret arbejdskraft. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har eksempelvis beregnet, at der, som en konsekvens af mismatchet mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft¹, mangler 72.000 faglærte, 25.000 personer med KVV og 39.000 personer med MVU i 2025, .

Løsningen på den udfordring ligger i høj grad i at opkvalificere den eksisterende arbejdsstyrke. Det grundlæggende princip i voksen-, efter- og videreuddannelse bygger på, at arbejdsstyrken kan tilpasse sig de løbende ændringer i kravene til kvalifikationer.

Således er rammerne for VEU-systemet et oplagt instrument til at løse mellemlange mismatch-problemer på ar-

bejdsmarkedet. Men det er også en vej til, at arbejdsstyrken løbende kan løfte sig kompetencemæssigt, hvilken øger produktiviteten og desuden mindsker sandsynligheden for arbejdsløshed. Derfor er VEU-systemet også et instrument til at øge arbejdsstyrkens kvalifikationer ud fra mere langsigtede hensyn.

Anvendelsen af VEU kommer i mange former. For nogle kan der være behov for få dages AMU-kursus, mens andre kan have brug for længere opkvalificeringsforløb på enten erhvervsrettet eller videregående niveau. Desuden er hele den forberedende del et afgørende supplement eksempelvis i form af FVU, ordblindkurser mv.

I praksis medfører VEU-kurserne altså både formelle kompetenceløft, hvor den enkelte kan løfte sig fra ufaglært til faglært eller fra faglært til videregående. Men også horisontale kompetenceløft, hvor man ikke ændrer uddannelsesstatus men stadig har tilegnet sig vigtige kompetencer. Fælles er, at deltagelsen løfter kvalifikationerne til gavn for den enkelte, arbejdspladserne og samfundet.

I DREAM-modellen kan de sam-

1) https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ubalancer.pdf

fundsøkonomiske konsekvenser af at opkvalificere arbejdsstyrken modelleres ved at ændre individernes formelle højst fuldførte uddannelse. I det følgende eksperiment kommer opkvalificering derfor til udtryk ved formelle vertikale kompetenceløft, selvom en stigning i VEU-aktiviteten i praksis også materialiserer sig gennem horisontale løft.

Som en forudsætning for beregningen lægges det derfor til grund, at 20 ugers uddannelsesaktivitet på AMU-niveau svarer til et formelt løft fra ufaglært til faglært, mens et løft fra faglært til KVV afspejler ét årsværk på videregående VEU, og løft fra faglært til MVU afspejler to årsværk på videregående VEU.

I DREAMs uddannelsesfremskrivning er der allerede indlagt en tendens til, at voksne mennesker ændrer uddan-

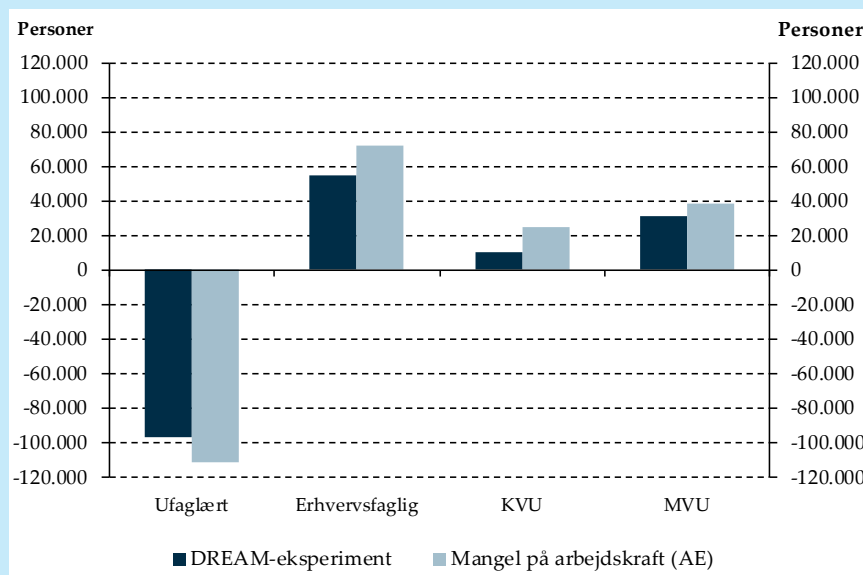
ningsstatus senere i livet.

Eksperimentet bygger på følgende stød til DREAMs uddannelsesfremskrivning:

- Yderligere 2½ pct. af personer 20-60 år med grundskole som højst fuldført uddannelse overgår hvert år til erhvervsfaglig.
- Yderligere ½ pct. af personer 25-60 år med højst fuldført uddannelse som erhvervsfaglig overgår hvert år til KVV (25 pct.) og MVU (75 pct.)

Eksperimentet afspejler dermed et årligt løft i opkvalificeringsaktiviteten simplificeret ved formelle løft. Det fører hvert år til en forskydning af befolkningens uddannelsessammensætning. I 2025 forårsager eksperimentet, at udbuddet af den faglærte arbejdskraft er steget med 55.000 personer, *jf. figur 2*.

Figur 2. DREAM-eksperiment sammenholdt med arbejdskraftmangel

Anm.: Tallene afspejler ændringer i 2025 sammenlignet med den nuværende sammensætning.

Kilde: DREAM, AE og egne beregninger.

Eksperimentet indebærer et kvalifikationsløft i arbejdsstyrken på det erhvervsrettede og videregående niveau. Tallene illustreres her som formelle kompetenceløft, men i praksis er der tale om

en bred opkvalificering, som trækker på kursusaktivitet inden for forberedende, erhvervsrettet og videregående VEU.

Ændringen i DREAMs uddannelsesfremskrivning medfører positive sam-

fundsøkonomiske konsekvenser, herunder at arbejdsstyrken varigt vokser med

mellem 8.000 og 25.000 personer, *jf. tabel 1.*

Tabel 1. Samfundsøkonomiske effekter af opkvalificering

	DREAMs standardforudsætninger	Fuldt gennemslag af uddannelse	Middelskøn
Arbejdsstyrke, personer	8.000	25.000	17.000
BNP, pct.	0,3	0,9	0,6
HBI, pct. af BNP	0,1	0,3	0,2

Anm.: DREAM regner som udgangspunkt med en udtynding af uddannelseseffekten, således at ændringer i uddannelsessammensætningen medfører ændringer i gruppens karakteristika. Det betyder, at effekten kun medregnes med 1/3 som udgangspunkt. Beregningen med fuldt gennemslag er et udtryk for den højeste potentielle effekt.

Kilde: DREAMs beregninger for LO.

Den større arbejdsstyrke giver en næsten tilsvarende stigning i beskæftigelsen, hvilket er drevet af en højere gennemsnitlig erhvervsdeltagelse og en højere gennemsnitlig arbejdstid. Det afspejler, at kvalifikationsløftet mindsker risikoen for at falde ud af arbejdsmarkedet. Således falder antallet af førtidspensionister og ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere, hvilket skyldes, at personer med lavt kvalifikationsniveau har større risiko for nedslidning mv. Ufaglærtets arbejdstid ligger normalt under den gennemsnitlige arbejdstid, og dermed medfører kvalifikationsløftet en stigning i den gennemsnitlige arbejdstid, og dermed også beskæftigelsen målt i timer.

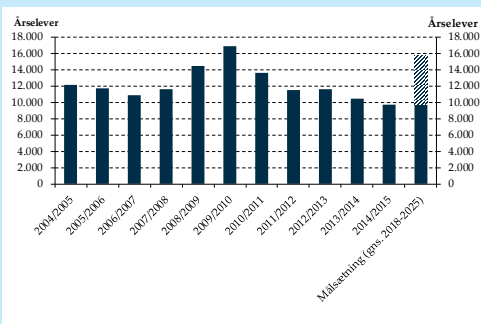
Den højere tilknytning til arbejdsmarkedet medfører en varig stigning i BNP på mellem 0,3 og 0,9 pct., som tilvejebringes ved flere præsterede timer på arbejdsmarkedet. Dertil kommer en produktivitetsevinst, som ikke er medregnet i DREAMs fremskrivning. Derudover styrkes holdbarhedsindikatoren med mellem 0,1 og 0,3 pct. af BNP som

følge af den højere beskæftigelse. Udgifter til VEU-aktiviteter og omkostninger knyttet til et eventuelt lavere arbejdsudbud i forbindelse med opkvalificeringen, er dog ikke medtaget i analysen, som det beskrives nærmere senere. Kvalifikationsløftet er dermed et værn mod det såkaldte "hængekøje-problem", da statens skatteindtægter stiger samtidig med, at udgifter til sociale ydelser falder. Det styrker de offentlige finanser fremover, hvor der i perioder er udsigt til et fald i den strukturelle saldo.

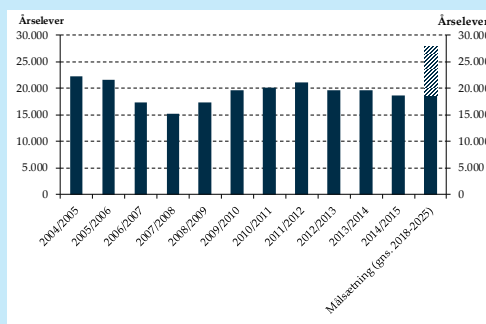
Målsætning : Løft i VEU-aktiviteten øger beskæftigelse og BNP

Hvis eksperimentet skal omsættes til VEU-aktivitet, kan vi ved hjælp af omregning udtrykke kvalifikationsløftet målt ved kursister og årselever på erhvervsrettet og videregående VEU, *jf. figur 3a-b*. Målsætningeneropgjortsom det gennemsnitlige aktivitetsniveau i perioden 2018-2025.

Figur 3a. Erhvervsrettet VEU

Figur 3b. Videregående VEU

Anm.: Den erhvervsrettede VEU består primært af AMU-kurser. Videregående VEU består af kurser inden for områderne KVU, MVU og LVU. Kilde: Undervisningsministeriets databank.

Det aktivitetsløft, der danner grundlag for DREAM-eksperimentet, svarer til en stigning i aktiviteten på hhv. 6.000 årselever på erhvervsrettet VEU og ca. 9.200 årselever på videregående VEU i perioden 2018-2025. Under forudsætning af den samme gennemsnitlige kursusvarighed som i 2014/2015 svarer det til en stigning på 330.000 kursister i erhvervsrettet VEU og 64.000 kursister på videregående VEU. Det afspejler, at den gennemsnitlige varighed for AMU-kursister er væsentlig kortere end for kursister på videregående VEU. Dertil kommer en uspecificeret stigning i den forberedende del.

Kvalifikationsløftet, som er skitseret ovenfor, er et nyttigt pejlemærke for ambitionerne frem mod trepartsaftalen om VEU. Aktivitetsløftet har den egenskab, at det på mellemlangt sigt er med til de aktuelle mismatch-problemer på arbejdsmarkedet. Herunder ikke mindst i lyset af den aktuelle situation hvor søgningen til erhvervsuddannelserne er stagneret blandt unge direkte fra grundskolen ved 18-19 pct., hvilket er langt fra EUD-reformens 30 pct.-målsætning. På langt sigt løfter det befolkningens kvalifikationsniveau, hvilket øger beskæftigelsen – både målt i personer og timer – og den finanspolitiske holdbarhed.

Målsætningen illustrerer et meget overordnet løft i aktiviteten. Den forhold-

der sig ikke til udbuddet af kurser på detailniveau og heller ikke til fordelingen mellem offentlig og privat sektor².

Det skal understreges, at beregningen er et udtryk for bruttopotentialet ved at øge uddannelsesaktiviteten. Der er i DREAM-fremskrivningen ikke taget højde for de omkostninger, der er forbundet med aktivitetsstigningen, herunder drift, godtgørelse/SVU og produktionstab.

Der er desuden en række overvejelser omkring indfasning. I eksperimentet er aktivitetsløftet – og dermed omkostningerne – størst i starten og herefter aftagende. Gevinsterne realiseres på den anden side gradvist med en relativ stor stigning i de første 10-15 år, som herefter er aftagende. Eksperimentet ovenfor skal derfor ses som et investeringsforløb med relativt høje udgifter i starten, som gradvist overstiges af gevinsterne i form af en forbedret offentlig saldo. Det indebærer en række overvejelser omkring likviditetsvirkningerne på de offentlige finanser.

Til sidst er der hensynet til konjunkturerne, som er relevante for eksperimentets praktiske realisering. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at der er tale om et strukturelt løft i uddannelsesaktiviteten, som afføder strukturelle gevinster for samfundet. Forløbet, som skitseres i analysen, skal derfor fortolkes fra et konjunktur neutralt udgangspunkt.

2) I DREAM antages arbejdsstyrken at være fordelt på sektorer, som det forholder sig i grundforløbet. Kvalifikationsløftet kommer dermed både ansatte i privat og offentlig sektor til gode.